

Indvandring af åleyngel til danske ferskvandsområder i 2020/2021

Pedersen, Michael Ingemann

Publication date:
2021

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link back to DTU Orbit](#)

Citation (APA):

Pedersen, M. I. (2021). Indvandring af åleyngel til danske ferskvandsområder i 2020/2021. DTU Aqua.
https://www.fiskepleje.dk/fiskebiologi/aal/formering/indvandring?utm_source=newsletter&utm_media=mail&utm_campaign=

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

FORSIDE › FISKEBIOLOGI › ÅL › FORMERING › INDVANDRING AF ÅLEYNGEL

Indvandring af åleyngel til danske ferskvandsområder i 2020/2021

DTU Aqua foretager årligt monitoring af åleyngel i udvalgte danske vandløb.

På denne side kan du læse mere om:

- Ålefaring
- Nuværende undersøgelser af åleyngel
- Historiske yngelfiskerier efter ål
- Ålens livscyklus

Ålefaring

Udtrykket 'ålefaring' blev tidligere anvendt til at beskrive den situation, at åleyngel i en lind strøm søgte fra kystområderne op i vandløbene. De spæde glasål kunne iagttages svømmende i vandsøjlen fra april til juli måned. Ålefaringen kunne ses i å-mundinger og ved sluser for eksempel mellem fjord og hav.

Fænomenet var almindeligt indtil 1970'erne, men i dag er mængden af åleyngel gået stærkt tilbage, og på europæisk plan udgør mængden af yngel i dag kun få procent af, hvad den gjorde omkring 1980.

I 2007 vedtog EU-Kommissionen en forordning, som forpligter det enkelte medlemsland til at øge mængden af voksne ål (blankål), der vandrer mod gydepladserne i Sargassohavet. Målet er, at en større gydebestand i Sargassohavet vil øge mængden af yngel, som kommer til Europas kyster. DTU Aqua overvåger derfor nøje, hvordan ålbestanden udvikler sig.

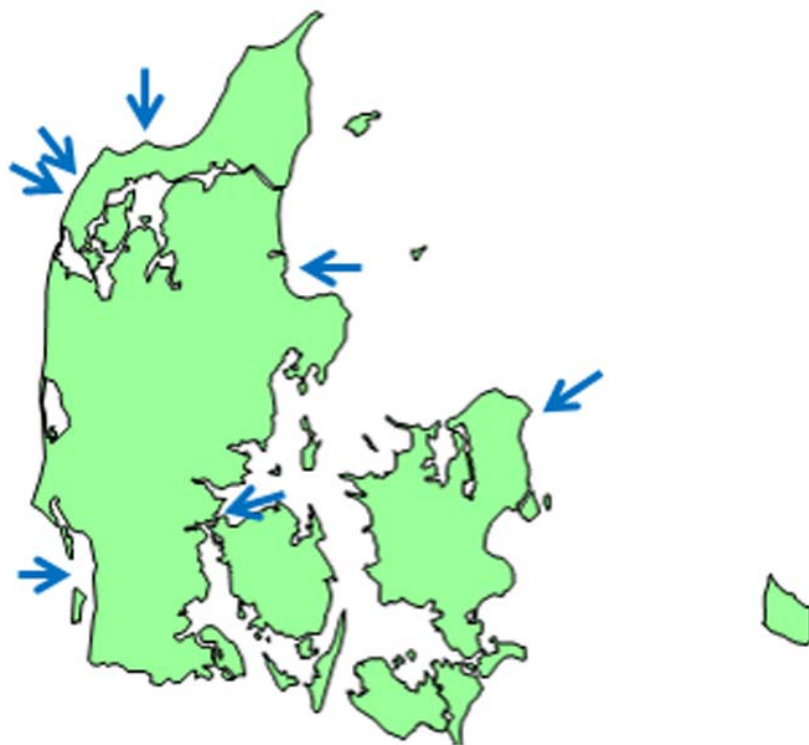

Nuværende undersøgelser af åleyngel

DTU Aqua overvåger bestanden af åleyngel i Danmark. Resultaterne fra overvågningen anvendes af Det Internationale Havundersøgelsesråd ICES, som rådgiver EU-kommissionen om fiskebestandenes udvikling.

Det er blevet sværere og mere arbejdskrævende at overvåge ålebestanden. Tidligere kunne man fastgøre en fangstpose på et ålepas – som er en genvej for ål uden om en opstemning – og tælle de ål, der passerede op gennem vandløbet. I dag er mange opstemninger nedlagt, eller der er etableret omløbstryk for at øge fiskenes frie bevægelighed i vandløbet. Når man skal undersøge ålebestanden i dag, bruger man derfor – udover enkelte ålepassfælder – elektrofiskeri i små vandløb med lav vanddybde og god frisk strøm.

DTU Aqua foretager årligt monitoring af åleyngel ved elektrofiskeri i vandsystemer, der udmunder på vestkysten fra Vadehavet i syd til Jammerbugten i nord. Det drejer sig om Vester Vedsted Bæk, Klitmøller Å, Nors Å og Slette Å. I Kattegat og Lillebælt monitoreres opgangen ved hjælp af ålepassfælder ved vandkraftværkerne i Kolding Å og Gudenå samt ved en opstemning i Hellebækken som udmunder i Øresund. Se figur 3.

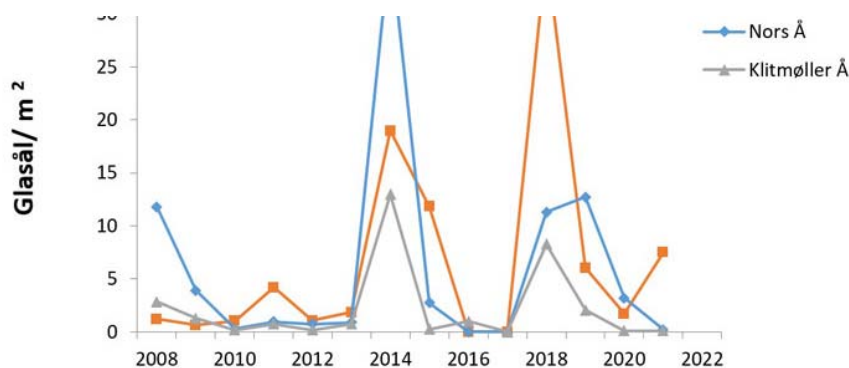
Figur 3. Monitoring af åleyngel finder sted i fire vest- og tre østvendte vandsystemer.

Resultater fra vestvendte vandsystemer

DTU Aquas monitoring af åleyngel i vandløb, som udmunder på vestkysten af Jylland, foretages i Vester Vedsted Bæk, Klitmøller Å, Nors Å og Slette Å.

COOKIE-INDSTILLINGER

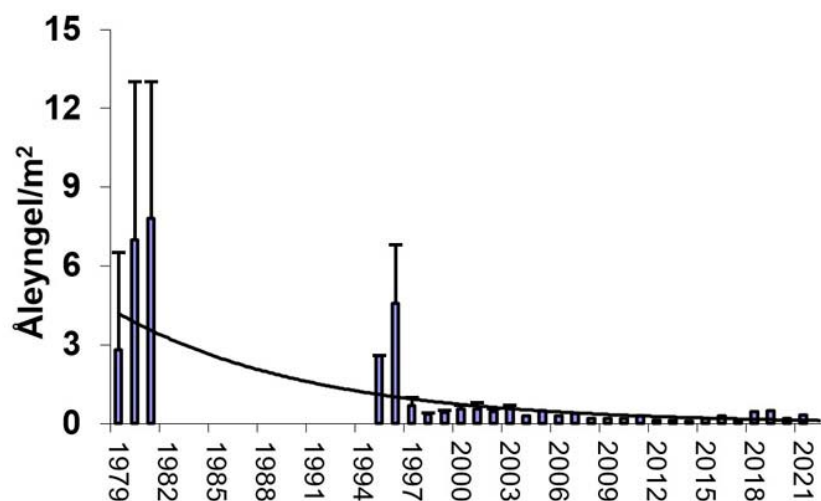

Figur 4. Opgangen af glasål i Slette Å, Nors Å og Klitmøller Å monitoreret ved elektrofiskeri 2008-2021.

Klitmøller Å, Nors Å og Slette Å har indgået i monitoreringen af åleyngel siden 2008. Opgangen af glasål til de nævnte vandløb var i 2014 og i 2018 ganske høj med mere end 35 glasål pr. kvadratmeter. Se figur 4.

Vester Vedsted Bæk, som udmunder i Vadehavet, er blevet undersøgt i årene 1979-1981 og igen fra 1995-2021. Omkring 1980 var der op til 13 ål pr. kvadratmeter. I de seneste år er tætheden faldet til 0,5 ål pr. kvadratmeter. Se figur 5.

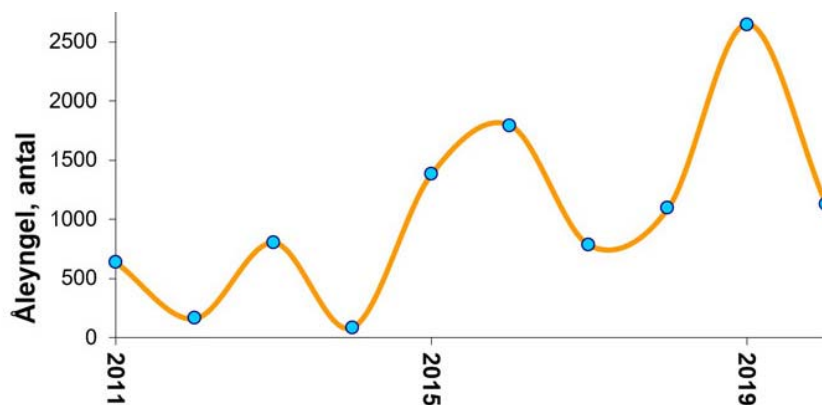
Figur 5. Ål pr. kvadratmeter i Vester Vedsted Bæk 1979-2021. Søjlen angiver den gennemsnitlige tæthed hen over året. Oven på søjlen markerer en linje den største observerede tæthed af de tre befiskninger fra maj til august.

Resultater fra østvendte vandssystemer

DTU's overvågning af åleyngel i vandløb, som udmunder på østvendte kyster, foretages i Hellebækken, Kolding Å og i Gudenå.

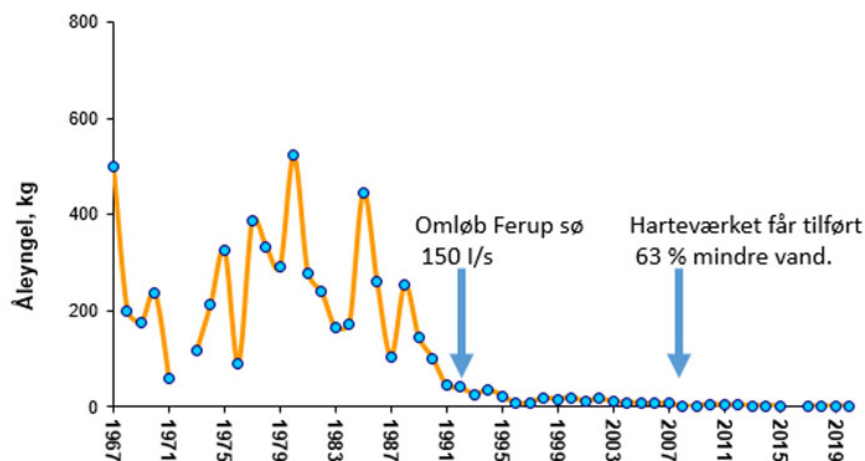

3000

Figur 6. Hellebækkens opgang af pigmenterede små ål fra Øresund.

Hellebækken udmunder i Øresund i Nordsjælland. Undersøgelsen startede i 2011 og er en relativ ny dataserie, der viser, at opgangen har været stigende i perioden.

Figur 7. Mængden af indvandrende små ål målt ved Harteværket ved Kolding Å 1967-2020.

Undersøgelserne i Kolding Å giver et billede af indvandringen af åleyngel over en længere årrække. På denne kystnære målestation, der ligger 7 km fra havet, er opgangen af ål faldet til under 5 % af niveauet for 20-30 år siden. Se figur 7.

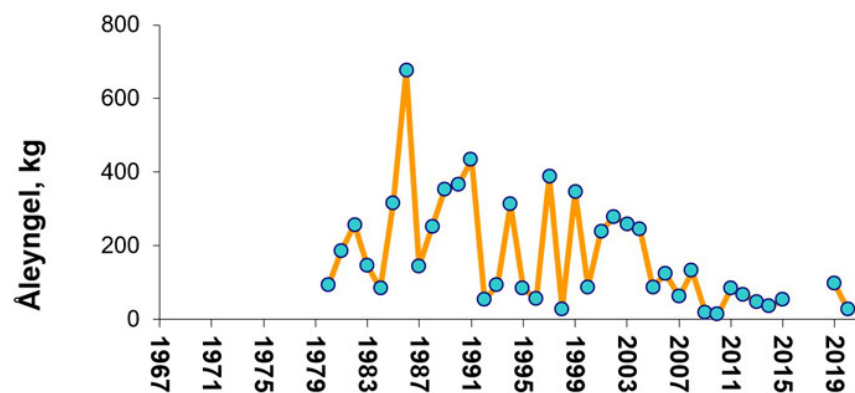
Der har foregået flere omlægninger af vandføringen i Kolding Å gennem årene, som påvirker resultaterne. Ved Stubdrupdæmningen blev der lavet et omløbsstryg i 1993. Indtil 1991 blev der indsamlet data fra en ålefælde ved Stubdrup dæmningen. Disse data indgår i de samlede måleresultater, men mængden af yngel var allerede reduceret markant, og det skønnes, at dette ikke influerer på selve trenden i tilgangen af yngel.

I 2008 er der sket ændringer i den mængde vand, som bliver udledt fra Harteværket, idet Vester Nebel Å i 2008 blev lagt uden om Harteværket ved Ferup Sø. Det meste af det vand, Harteværket havde fået tilført indtil 2008, løber nu igen i Vester Nebel Å. Det har betydet ændringer i den vandmængde, der tidligere har virket som en lokkestrøm for den åleyngel, som vandrer op til Harteværkets ålefælde.

COOKIE INDSTILLINGER

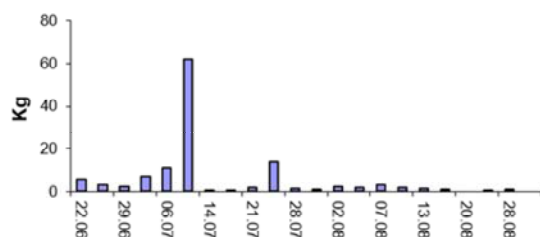
Ved Tangeværket i Gudenå har opgangen af ål været målt siden 1980. Opgangen på denne målestation er svingende med en faldende tendens. Se figur 8.

Figur 8. Mængden af indvandrende små ål til Gudenåen (Tangeværket) 1980-2020.

En væsentlig forskel på denne station og stationerne i Kolding Å og Vester Vedsted Bæk (på vestkysten) er, at Tangeværket ligger væsentlig længere fra kysten, ca. 40 km fra bunden af Randers Fjord. Det betyder, at det i langt højere grad er åens bestand af småål, som vandrer op gennem ålepassene, og opgangen afspejler derfor ikke kun den sidste årgang, som kommer fra Sargassohavet, men flere årgange, der vandrer forbi Tangeværket.

Vandringen stimuleres af høj vandtemperatur, høj vandføring og en høj tæthed af ål. Når disse forhold er gunstige, kan man forvente en større opgang af ål. Eksempelvis blev der ved Tangeværket i hele 2006 målt en samlet opgang på 122 kilo åleyngel, hvoraf godt halvdelen (62 kilo åleyngel) vandrede op i åen i løbet af kun tre dage i perioden 6.-9. juli. Se figur 9.

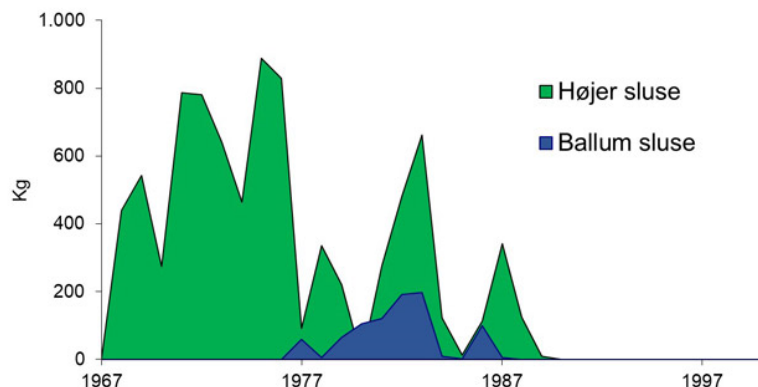

Figur 9. Åleyngel, der passerede Tangeværket fra 17. juni til 28. august 2006.

Historiske yngelfiskerier efter ål

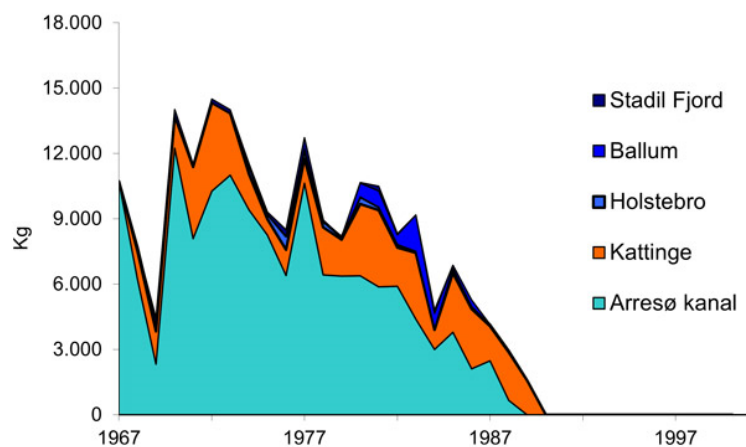
I årene 1967-1988 var der i Danmark et antal licensbaserede glasål- og yngelfiskerier, der opfiskede de små ål i ferskvand. Fiskerierne foregik med fælder opstillet ved opstemninger eller lignende. Det foregik på den måde, at alle indfangede ål blev fordelt sådan, at nogle skulle udsættes opstrøms fangststedet, mens de øvrige måtte anvendes til udsætning i andre vandløb eller søer, hvor man ønskede en større bestand af ål.

Ved sluserne ved Højer og Ballum i Vadehavet foregik der et egentligt glasålsfiskeri. I løbet af 1970'erne blev der gennemsnitligt opfisket mere end 500 kilo glasål (over 1,5 millioner glasål) pr. år alene ved Højer Sluse. I 1989-90 var fangsten skrumpet til mindre end 10 kilo årligt, hvorefter fiskeriet lukkede. Se figur 1.

Figur 1. Fangst af glasål på 0,3 gram ved Højer og Ballum Sluser i perioden 1967-1990.

Der foregik fiskeri efter åleyngel i Stadil Fjord, i Ballum, Holstebro og Kattinge-Sørne og i Arresø Kanal fra 1967, indtil fiskeriet blev lukket i 1987-90 på grund af den faldende mængde af yngel og risikoen for at sprede svømmeblæreprasitten *Anguillicola crassus*, som kom til Danmark i 1980'erne. Yngelfiskeriet ved Arresø Kanal i Frederiksværk var særlig givtigt. Her blev der i løbet af 1970'erne fanget mellem 6 og 12 tons yngel hvert år. Se figur 2.

Figur 2. Fangsten af småål på 0,5-10 gram i perioden 1967-1990.

Ålens livscyklus

Ålens gydeområder antages at ligge i Sargassohavet i det sydvestlige hjørne af Atlanterhavet. Her foregår gydningen fra det tidlige forår til ud på sommeren.

Den voksne ål kommer til de danske kystområder i løbet af vinteren og det tidlige forår. I februar og marts findes den i Skagerrak og det nordlige Kattegat. Ynglen er bragt hertil af de fremherskende strømsystemer Golfstrømmen og har tilbagelagt en afstand af cirka 5.000 kilometer.

Ved ankomsten er ynglen 1-2 år gammel og er helt gennemsigtig og kaldes derfor glasål. De små ål lever enten langs kysterne eller vandrer op i åer, bække og søer. Indvandringen til ferskvand foregår, når vandtemperaturen er over 10°C, sædvanligvis fra april til ud på sommeren. Ålene forvandles hen over foråret og sommeren fra pelagiske (frit svømmende) glasål til gule bundlevende ål.

Af Michael Ingeman Pedersen, DTU Aqua. Institut for Akvatiske Ressourcer.

Opdateret af *Finn Sivebæk* den 9. december 2021

[https://www.fiskepleje.dk/fiskebiologi/aal/formering/indvandring?
utm_source=newsletter&utm_media=mail&utm_campaign=](https://www.fiskepleje.dk/fiskebiologi/aal/formering/indvandring?utm_source=newsletter&utm_media=mail&utm_campaign=)

16 DECEMBER 2021

COOKIE-INDSTILLINGER

